

ria: Monteverde, Belliazzi, Borghi, Cencetti etc. Devant d'ells, Monteverde, ab la estàtua de *Jenner*, que coneix Europa, la alegórica de la Arquitectura, y la de *Massari*. Monteverde admira, sobre tot en la primera, perque dona satisfacció á la irresistible necessitat d' un art contemporaneo per la execució y l' assumptó, d' un art que interprete nostra manera de sentir, que respongui á nostras ideas. Fatigats de veure copias de la escultura antigua, matronas y guerrers, deus mitologicis y figuras d' apoteosis, l' entusiasme desborda quan sorprendem un geni que dona forma á una idea que sentim y comprenem perque es part de nostra vida. L' amor á la ciencia, la veneració idolátrica als que ab sos invents y treball son benefactors de la humanitat, sembla carácter distintiu de nostra época; una estàtua al descubridor de la vacuna, es per nosaltres, com era per los primitius pobles, axecar un temple al primer que exterminá las feras de la encontrada, ó ensenyá als homes los rudiments de la arquitectura al só de la lira. Pero la execució del pensament deu ésser un altre; no volém la apoteosis; volém l' individuó; no volém lo símbol; si no 'l fet, palpable y dramátich. Jenner, ab má ferma y mirada penetrant y recullida, vá á fer l' ensaig de son descubrimient, en son propi fill; son amor á la ciencia se sobreposa á la afecció paternal, y 'l tendre angelet sentat en sos genolls, en vá forseja per sostreures á la operació. No pot negarse sublimitat al modo de encarnar lo pensament; no pot negarse que augmenta en alt grau la gratitut que mereix lo sabi, y al veure qu' ell, lo pare, no vacila com nosaltres entre la compassió que inspira l' infant, y l' irresistible atractiu de la proba, llágrimas d' admiració entelan la mirada. Estàtua es aquesta digne del sigle dinou.

En las salas d' Alemania trobém algun escultor que seguix la mateixa via. Apart de que totas son molt y molt dignes d' estudi, per reunir á una gran correcció, novetat y bellesa, com fillas d' un país que sab agermanar lo culto al sentiment ab la pacient contemplació dels grans mestres, las de Carlos Wagnmuller cridan principalment l' atenció, perque l' escultor está verdaderament identificat ab lo carácter alemany. Es tendre, melancólich é inspirat, y al propi temps gran coneixedor del art que exerceix. Presenta la figura de una doncelleta, que porta á sas espatllas un noyet. Lo noy poruch estreny son coll, temerós de caure; la doncella alsa la cara sonrient, y

ls brassos delicats, mirant sa dolsa carga ab encantadora picaresca. Lleugera, graciosa, enamorada del tendre germanet, respira tal bondat y dolsura que atrau y encanta, com una de las millors obras de la Exposició. Pero ahont se desplega la verdadera inspiració del artista; que pertany al número dels que interpretan y afalagan lo dolor, seguint aquell consell d' un poeta de sa terra: «*si vols que tothom t' escolti, canta las llàgrimas*,» es en lo llarch sarcófago de sa propia esposa, á lo que creyém. Lo decoran dos sencillas figuras; lo geni dels recorts, y un noy sentat, mirant ab las mans crèhuadas la palma caiguda á sos peus; mes l' efecte del conjunt es en estrém agradable; respira molta noblesa, molt dolsa y suau melancolía que obliga á estimar al home, tan com al escultor.

Los demás compatriotas que figuran al costat seu, y entre ells Hartzler y Renaud Begás, segueixen las tradicions de la escultura antigua, no sens imprimirli 'l sello de sa individualitat, y ab éxit propi per reconciliarlos ab los que s' empenyan en continuar la época del Renaixement. Ni la *manera*, ni la *freddor* académica se notan en semblants esforços y per aixó son aceptables. Los dos autors citats, senten tal escultura, y á tal escultura 's dedican. Sas obras son dignes de la patria de Lessing, del que torná á rehabilitá lo nom immortal de Grecia, per altra volta admirada á través dels sigles.

Bélgica, Inglaterra y Austria, venen després de las quatre nacions citadas. Bélgica, la primera, imitadora de Fransa, presenta bustos molt notables, y té regular número de noms que podém envejar; en primera línea, Paul de Vigne y Pescher. A Inglaterra la distingueix una freda correcció que revela la ausencia de tota inspiració artística y de carácter original. Sa escultura es la escultura de museo, la obra del estudiós copista que busca en la imitació y fora de sa patria las cualitats que li ha negat lo cel. Més aixís com los estudis clàssics en Alemania son lo resultat de una viva y fundada simpatía per la antiguetat, en Inglaterra semblan fruyt del empenyo orgullós en tenir escultura patria á forsa de copiar los exemplars grechs del Museo Britanich. De Austria pot dirse molt mal, si 'ns fixém en la colecció de retratos de celebritats que té en lo vestibul del Carrer de las Naciones, y pot dirse molt bé, si volém parlar dels bustos que en bon número presenta. *Wagner*, *Durero*, un colosal *Beethoven*, son bastants desgraciats, principalment l' últim, si bé sas dimensions li

senyalan un lloch més elevat, desde 'l qual deuriam contemplarho per formulá un judici just. En cambi 'ls bustos tan en bronzo, com en márbre son molt y molt apreciables, y com tots se dehuen á artistas joves, pot esperarse que 'l porvenir artistich d' Austria aventatjará á son present.

Las exhibicions de Dinamarca, Suecia, Russia, Portugal y Grecia, jaquella Grecia inmortal de que parlavam! no poden esser citadas. Sens estil propi, sens ideas, sense historia, y las dos ultimas sense 'ls coneixements practichs del ofici, ja que no podém dir del art, no fan més que número, y ensenyan al que visita per contrast y comparació la envejable altura en que están las naciones del Mitjdia y centre d' Europa.

IX.

Breton y Laurens, son los dos primers pintors de la Fransa contemporánea.

Breton, verdader geni, poseheix aquell poderós sentiment inefable, misteriós, sublim, que enlaira l' esperit á lo desconegut é indeterminat; aquella forsa poderosa de penetració que fá sorprendre al artista, en un panorama circumscriu, en una figura, en una escena real, un fondo de bellesa superior á la visible, y que la inspiració descubreix. Breton realisa aquell ideal encantador, únich, que deixa satisfet; es poeta y pintor á la vegada. Té del un la concepció y 'l sentiment; del altre, 'l sentiment del color, y 'ls coneixements práctichs del art. Es més; es idealista sens convencionalisme, sens vague-tats, ni vaporosa inconsistencia; sas figuras están plenas de vida, tenen fins certa robustez prosaica, fins esqueixos y pols en las vestiduras, pero banya son front la llum intensa que irradia l' ánima del geni. Los cuadros de Breton, son l' apoteosis del treball agrícola; sos personatjes, pagesos y pagesas; lo fondo de sas campinyas, la melancólica llum del cap-vespre, ab son religiós silenci, aquell últim y amorosissim bés que dona la naturalesa, á qui compleix en ella santa y dignament, l' ineludible deber del treball. Aixó dihuen los cuadros de Breton; aixó fan sentir al espectador, y qui aixó fá sentir y trasmet á sas telas, ab irreprochable bellesa de color y dibuix, ab imponents y amples pinselladas, vigorosas y magistrals com lo concepte que executan, bé mereix esser colocat en primer terme, en lo innumerable grupó d' artistas de sa pàtria, tots grans

pintors, més molts ocupats en trivials assumptos, ó en aparatosas composicions.

¡Laurens, á son costat! Noble, robust, cercant també la gloria en amples esferas, se plau en excitar la fibra de lo patètic, distingintse per sa brillantès y la soltura de pinsell. No parlém de son reputadíssim cuadro de la mort de *Marsseau*, ja conegut, y una de las obras superiors de 1878; en menors dimensions, presenta «La Escomunió d' un rey», «La interdicció» y «La acusació d' un papa»; los tres obligan á detenirse, conmohuen y abstrahuen fins á causar terror. Revelan gran sentiment y potencia dramática, y colocats en preeminent lloch, atrahuen cada dia las miradas d' inmens número de visitants.

Bonnat, Durán, Bougereau, Meissonier y Gérôme, que debem citar sens distinció de géneros en esta rapidíssima revista, mereixerian estudi més detingut del que podem dedicarlosli. Com dir en breus paraulas lo que valen, tractantse de mestres que passarán á la posteritat? Lo *Cristo*, tan contradictoriament judicat, las dos *Napolitanas*, los inimitables retratos del primer, reuneixen condicions superiors que demanarian un llibre; tal relleu, tal energia de color, tan esquisita novetat y elegancia, que difícilment se podria superar; y en los retratos sobre tot, la sobrietat en los detalls, l' art especial en concentrar la atenció en las testas, interpretant lo caracter, més que retratant la fesomia, son font inagotable d' enseyansa, per los que 's dedican á tan difícil género. Durán es més rich, més fastuós, més hábil en pintar los accesoris, pero no disposa de tanta forsa en trasmetre l' imatge á la tela. De Bougereau pot dirse que esculpeix ab lo pinzell, de tal modo resaltan las figuras de sos cuadros mitológichs, model de gracia y delicadíssim sentiment, de perfecció y encarnat justíssim. Y cuan deixant los assumptos de la Musa grega, s' inspira en l' ideal cristiá, son talent flexible y verament poètic, s' enlayra á las més tendras, á las més sentidas y sublims concepcions. Probas ne dona en son últim cuadro *Consolatrix afflictorum*, molt superior en nostre concepte, á algunas obras mestres dels vells temps de la pintura religiosa. Dit siga de passada; aquesta té en Fransa alguns cultivadors de nota, que tothom diria fills d' una época de fé ardent, si hagués de judicar per la bellesa é inspiració de sas obras.

Difícil es passar de Bougereau á Meissonier, y de Meisso-

nier á Gerome. Fins las dimensions respectivas de sas telas, los allunyan y colocan en estrems oposats. En Bougereau tot es grandíós y grave; en Meissonier tot petit; en Gérôme hi ha sempre mes pensament que cor. Meissonier se complau en reproduhir escenas ordinarias de la vida de cuartel y campament, que semblan calcadas sobre 'l cristall esmerilat de la *cámara oscura*; Gérôme, traslada l' esperit de tota una época al cuadro, pintant un epíssodi acompanyat de mil y mil accesoris exactíssims que admiran los arqueólechs é historiadors. Tot es irreprochable en Gérôme menos sa manera de pintar, la combinació poch armónica de sos colors, units, estesos per la superficie com una pasta lluenta, sens soltura ni graduacions; tot es admirable en Meissonier, menos sa falta de pensament. En la actual Exposició está mes ben representat que Gérôme, que hi te sols *L' Eminence gris* y *Una rue au Caire*; la colecció de Meissonnier es numerosa é interessantíssima, molt principalment la escena d' un pintor retratant en lo pati d' un cuartel á un arrogant soldat, que fa gala de sa varonil figura y es objecte de bromas y admiració per part dels companys que 'l rodejan.

Las salas d' Italia 'ns donan á coneixe dos autors que están á igual altura que 'ls citats: Passini y Marchetti; l' un pintor d' escenas de campament de la Herzegovina, Montenegro y Turquía, y l' altre de género. Per la manera de pintar Passini té punts de semblansa ab Fortuny, Meissonier y Ribera; sos cuadros son de petites dimensions; modela divinament sas figuretas y pertany al número dels coloristas; que per serho no necessitan agrupar telas y objectes de tintas massa vivas y á voltas desentonadas. Sas composicions son claras y agradables, de dibuix correctíssim, acertat en la llum y 'ls celatjes, y mestre en la perspectiva. Marchetti té mes intenció y brillantés; dibuixa y compon ab igual maestría, empero es mes simpáuch á alguns, perque son pinsell se complau ab mes franquesa en los tons brillants y richs dels trajos famosos dels cortesans.

Lo primer pintor de Austria-Hungria, un dels millors de la Exposició, es Munkacsy. Al coneixement fidel del natural, uneix un ánima inspirada com pocas; se realisa en éll aquella aliansa tan volguda ja que sols ella fa 'ls grans artistes; la aliansa dels elements que dona la realitat, ab la bellesa de la concepció subjectiva. *Milton dictant son poema á sas fillas*,

ben prompte será reproduhit y conegut. Se veurá ab la copia, ab quina felis simplicitat l'artista conmuu al espectador, trasladant una escena interessantíssima de la vida del gran poeta; mes no's podrá admirar igualment la transparència del aire, la exactitud dels tons, la suau armonia ab que's combinan per contribuir tots á una impressió de dolsa tristesa que inspira aquell santuari del geni, de la desgracia, de la honrades. Munkacsy ha sentit y ha pintat dos sublims afectiions del cor, en un sol cuadro: l'admiració que inspira l'talent, y la tendresa del amor filial.

Lluny, ben lluny d'haverse elevat á tal esfera, lo celebrat Makart, ab *La entrada de Carlos V en Amberes*. Bon pintor, mal compositor, mirat en detall es digne de distinció honrosa; en conjunt, son cuadro no diu res; ni un punt cardinal ahont fixar la vista; confusió, molta confusió en tal multitud de gent; un espectacle, no un fet, un espectacle que sopta primer, pero que no logra interessar, una volta satisfeta la curiositat.

Alma-Tadema, en la secció inglesa, sorpren com sorpendria trobar sota'l cel de Albion un jardí de taronjers, perfumant l'ayre gelat del Nort. En res se sembla á sos compatriotas, ni per lo modo de sentir lo color, ni per los assumptos que elegix. Pinta com un fill del Mitjdia enamorat de la llum ardent, de la verda vegetació que somriu, dels trajos pintorescos; compon com Gérôme, ab sa mateixa fidelitat arqueológica en sos quadros de costums paganas, que transportan la imaginació als temps de la Academia y del Foro. Quina época la nostra, en que un artista, á través dels sigles y las revolucions, pot ressucitar sens lo menor detall convencional, la cópia de la vida íntima de Grécia y Roma! Alma-Tadema posseheix l'esperit d'aquella época; la mateixa distinció y bon gust pompeyá en los marbres y candelabros y moblatje, lo mateix encant y lassitut en los modals de las figuras, aquella pulcritut y correcció horacianas en la expressió de sos sentiments. Alma-Tadema, es una de las glorias de la pintura europea.

Knaus y Menzel, en Alemania. A Knaus se deu lo cuadro d'un enterro, y l d'una *Festa al aire libre*, de moltsas figuras, superbas agrupacions, gracia, moviment, detalls naturalíssims. L'altre está compost de la següent manera: los noys cantors y acompanyants, aplegats en lo pati de la casa al entorn del poble vellet, mestre d'escola; baixant la escala de fusta, tremolós baix lo pes del dolor y la etat, lo venerable viudo

de llarga cabellera blanca, y detrás d'ells, dos mossos que forsejan com si's tractés de traslladar un fardo, per fer passar la mortuoria caixa, pel brancal de la porta. La tristesa sembla ésser la gran inspiradora dels artistes alemanys.

Menzel, agullonat per lo desitj d' ésser original, y de poetisar á sa manera la vida del treball mecánich y de la industria moderna, presenta *L' interior d' una fundició*, de un realisme sorprenent. Ningú pinta ab tal valentia la llum gris que sobrenada en la atmósfera densa y asfixiant del inmens taller, ni lo roig resplandor de las fargas que ribeteja las caras y brassos dels treballadors, ni las agrupacions d' aquestos doblegant lo ferro, ab sa musculatura de cíclopes. Si s' hagués reduhit l' episodi á un dels grupos del centre, lo robust talent del autor, nos hauriam vist en lo quadro l' apoteosis de la forsa intel·ligent que ha engendrat tantas maravellas, pero la excesiva veritat compromet la obra, fentnos sentir totas las ingratas impresions d' una gran fábrica en mohiment.

Com Alma-Tadema es flor estranya en Inglaterra, Stevens se distingeix completament de sos compatriotas belgas. Es lo pintor de las grans damas de nostre temps ab sos vestits riquissims, la especial melancolia de las imaginacions ardents y ociosas vivint en las ciutats, ó 'l somris picaresch de la coqueteria parisien. Sas figuras tenen aquell encant indefinit de las heroínas de las bonas novelas; del ideal femení en los grans centres y 'l gran mon; silueta exquisida y elegant com la educació esmerada; vestit de tintas suaus, distingidas, tirant á gris; postura, modals delicats; front sombrejat pels somnis qu' engendra 'l benestar y 'l fastidi. Molts y molts atractius tenen semblants quadros! Manifestacions d' un verdader geni que ha sorprés una de las fases de la vida del cor en las altas esferas del luxe y la riquesa.

¡Quán distints los quadros de Wanters y Vriendt, ocupats en los grans fets històrichs de son país ó en traslladar la patética escena de *La locura d' un pintor*, composició del primer.

Lo modo de tractar l' historia dels dos artistes, es completament oposada al dels francesos; fan gala de molta simplicitat y sencillesa, espresan en la postura de sos personatjes la dignitat severa dels antichs ciutadans de son país, y cuan volen realzar un passatge de sa vida pública, no s' oblidan de son fi principal per pintar los belluts y las armas, sinó que tendeixen directament á trasmetrens la emoció altament dramática del fet

públic y solemne que té lloch en una sala consistorial, ó en una plassa. L' anglés Pettie que hem olvidat mes amunt, usa dels mateixos medis, entre sos admirables cuadros: *Condicions als sitiats* y *Alta traició*, y no podém menos d' alabar tal manera de compendre la missió del pintor d' historia. No tots los gèneros permeten los mateixos procediments; si la falta de insignificants pero bonichs detalls seria quasi bé imperdonable en l' estudi del tocador d' una senyora, la riquesa y minuciositat en un cuadro históric, embrolla y fastidia. Com ha d' interesarnos qui manifesta tals distraccions puerils, cuan lo creyem abstret en la grandesa del principal assumptio?

Fins aquí, y seguint nostre propòsit de formar una compendiada llista dels primers pintors de la Exposició, los hem aïslat del judici general que podia mereixers l' estat de la pintura en cada una de las nacions á que pertanyen. Compendre pot, no obstant, qui ns ha seguit, que esceptuant las nacions no citadas, puig sols tenen individualitats y no caràcter propi, Fransa, Espanya é Italia, ocupan lo primer lloch tant perque reuneixen totas las condicions volgudas, com perque abressan tots los gèneros; ab igual fortuna. No concediriam á pesar de tot la preeminencia á Fransa, sinó fos per sa molta vida artística que entusiasma y enamora, y son gran número de pintors de talent, cultivant totas las especialitas que pугan imaginarse; puig apart d' aixó, la paleta francesa está ben lluny de poguer satisfer del tot á qui compta entre sos compatriotas, Murillos y Velazquez y Goyas y Fortunys y chocan á nostre caràcter formal y sincer, aquell énfasis y ampulositat de molts cuadros.

En Fransa, además, la pintura té una pobra historia, digan ells lo que vullan, y encara que 'ls artistes actuals buscan lo camí de sas glorias independents y lliures y poch deuria importar lo passat, sempre, per més que 's diga, la tradició té sas influencias legítimas que s' imposan, y com tal tradició falta en un pais que ha de estar citant sempre á un David y un Leuseur, que no passen de ser mitjanias, vé á resultar que s' en ressenten, cuan aspiran á continuar sa gran pintura nacional. En la verament contemporánea y de gènero, ja es altra cosa.

Lo que hem dit d' Italia tractantse de sa escultura ho podriam repetir, per lo que á la pintura pertany. En la terra clàssica del art, las tentativas ultra-realistas, están al ordre del

dia. Tocats de *galicisme*, com nosaltres, buscant agitats y frenètics la solució a una crisi penosa, la nova era que res-
pongui plenament a las inspiracions d' avuy, agotan 'ls as-
sumptos coneguts y de pacotilla, y s' estorsan en raras may
vistas. Per qui desconeixedor de los cambis que ha introduhit
lo temps en l' estat d' aquella península cregués que 'ls artis-
tas italians eran fills y continuadors de Rafiels y Ticianos, ab
las diferencias naturals, quin desengany no tindria? Potser
Italia es la nació que segueix mes decidida las corrents mo-
dernas, sens girar la vista enrera, conservant sempre, es vri-
tat, aquella innata disposició per lo bell, fins en sas estrava-
gancias, y aquell viu y espontáneo amor als plahers puríssims
del art, sense transcendents filosofias ni ulteriors fins.

Los païssos del Nort, pensan més pero no executan ab la
mateixa frescura y espontaneïtat. Nos superan en nostre con-
cepte, com païssatjistas perque menos enamorats dels acci-
dents exteriors de la naturalesa, l' interpretan comunicantli lo
sentiment subjectiu del espectador. A nostres cuadros de gé-
nero de la vida social, oposan ells sos interiors tendres y tran-
quils de la vida doméstica, més intensament poètics, pero
menos brillants, lo qual fa que en general, recordin sas pintu-
ras, los *chromos* tan popularisats en nostra época. Inclinat
igualmente a fantasiá sobre temas extrets de cançons y baladas,
recordan encara alguns cuadros los grabats antichs de Hol-
beïn y Durero. La idea de la mort apareix una y altra volta a
sa imaginació, com la de las llibertats comunals en sos cua-
dros d' historia, y son esperit somiador en sos païssatjes. Ale-
mania, Inglaterra, Suïssa, y gran part dels pintors belgas, te-
nen semblansas de familia, tal com Italia y Espanya, més lo
cosmopolitisme invasor dona també senyals de sa lenta obra;
aixís per exemple, Inglaterra té un Alma-Tadema, que pot
dirse meridional, y Bélgica un Stewens que es tot un parisien.

Hem terminat. Nostres lleugerisimas apuntacions dels de-
talls més notables, no poden haber despertat en los lectors la
imatge grandiosa de tot lo conjunt de la Exposició. Afegirém
sols per observació final que reflecta com no pot menos l' estat
transitori present, fluctuant, indecís, oscar, ple d' aspiracions
que no acaban de ser realitats, anguniós é impacient per al-
cansar un fi que s' preveu pero que no arriba. Dichos qui en
altra Exposició podrá veure aplegats los primerenchs fruyts
d' un nou dia!—O. Y.

MADRIGAL

A hí l'amistat meva 's mereixia
Ay de tas mans rebia
lo premi d'una flor, flor que com ella
potser en ton jardí no n'hi floría
cap de més tendre ni tampoch més bella.
Y tant, per ma ventura,
ta má d'aquella flor ab la blançura
restá á mos ulls confosa,
que tu 'l present al dar-me,
totduna dins la mèva vaig trovar-me,
ta má rosada y la nevada rosa.

F. UBACH Y VINYETA.

MADRIGAL

FONTETA regalada,
tú, qui á la bella que mon cor adora,
la set apagas cada trench d'aubada;
apágam la set dolça que m'acora,
acullint dins ton sí l'ardent ruxada
de llágrimes d'amor que mon cor plora.
Que axí quan vinga y, anhelosa, 't bese
perque, son bes angelical pagantli,
ton aygua llisque en sa pulida boca;
tost elles hi entrarán: y ab suau tendresa
mon desdenyat amor axí infiltrantli,
jay, potsé ablanarán son cor de roca!

P. BERTRAN Y BROS.

REDEMPCIÓ

A DAM pecá; de Deu fou l' ira encesa,
y sa nissaga tota
condempnada al treball y greu dolor;
clams de pietat mogueren sa bonesa,
y pura en lo Golgótha
brollá una font de caritat y amor.

Dolsa armonía á son lliscar s' eczala
que l' ánima deleyta,
del cor la crosta reblandint suaument;
la terra reverdeix de goig fent gala,
y de flayra beneyta
de gom á gom s' amplena 'l firmament.

Neu com del cel, pus que del alt devalla,
l' humanitat dolrosa
¡que vinga, diu; jo li daré conort:
jo sé esquinsarne del dolor la malla,
y en nit tempestuosa
l' ánima trista conduhir á port!

L' home hi acut en santa romería
des d' aquella diada
de l' aigua á veure que li dó salut:
qu' en purs crestalls ab abundó 's destria
arreu més regalada
vessantne flors de celestial virtut.

Bells serafins com vol de papallonas
á son entorn voltejan
atents del home al clamoreix etern:
y sants y vérgens en revolts onas
pregonan y festejan
la victoria del cel sobre l' avern.

ANTONI MOLINS Y SIRERA.

REVISTA MUSICAL

C. MARTINEZ IMBERT.—*Música religiosa*.—Barcelona.—Andrés Vidal J. Roger, Editor de música.—Precio 12 pesetas.

A música religiosa es y será sempre un dels gèneros de mes difícil conreu, perquè l'autor deu en ella apartarse de tot lo que tingue tendència mundana y dramática y si sols inspirarse en las puras fonts de la fe y la religió.

Quan sublim no es á voltas, si 'l poguessim examinar be, á pesar de tota sa sensillés lo cant pla del psalms, y quina solemnitat no donan aquellas solas notas á la cerimonia de l'esglesia, que per si solas ja inspiran reculliment...

En nostra Patria ahont los diversos gèneros de música han estat d'antiguament poch ó casi gens cultivats, no sabem si á causa del caràcter sever de nostras hermosas catedrals gòticas y de totas nostras esglesias, de lo imposant, per la sensillés de nostras ceremonias, se deu que lo género de música religiosa hagi estat en Espanya no solament molt cultivat sino que hi tinga molts de sas mes preuhadas joyas.

No farem esment aquí de los hermosos manuscrits que guardan las catedrals espanyolas, sobre tot las andalusas, entre ells dels que guarda la hermosa catedral Sevillana, manuscrits preciosos del siglo xvi y xvii firmats per noms com Guerrero. Morales y tans altres illustres en la historia de l'art musical: sols si esmentarem que Catalunya també ha cultivat y cultiva lo género religiós; ó si no, que ho digan las molts missas, algunas d'ellas ben bonas que se trovan, antigas, en bastantas esglesias y mes modernament lo nom d'un, tal volta lo mes ilustre musich catalá En Vilanova ab sas missas de difunts que bona, molt bona cosa valen y sobre tot ab sa fresca y hermosa *misa Pastoril*, y també tants d'altres entre ells lo del Mestre En B. C. Puig que tant ha fet per la música religiosa y que tan bon aplech d'obras ne té...

En lo renaixement de las arts catalanas que es molt y molt gran, las llevors del camp de l'art musical han donat molta y molt bona cullita. Entre aquest aplech del jovent artístich sobresurt En Claudi Martinez, autor de la colecció intitolada «Música Religiosa» de la que 'ns anem á ocupar, encar que no molt extensament per no permetrhó l'indole d'eixa revista. Forma dita colecció un llibre de 106 planas en las que van correctament impresas fins á 10 composi-

cions escrites totes pera molt pocs instruments, lo que fa que eixas obras puguin executar-se facilment, essent de suma utilitat pera totes las capellas de nostras esglesias.

Al examinarlas no seguirem l'ordre numèrich, sino que ho farem segons los mèrits que per nosaltres tinguin.

La senyalada ab lo número 7 es á nostre veure la obra mes acabada del tomo; es una joyeta, d'inspiració, filigranada tot ella d'armonia, es una verdadera creació artística. Sembla que l'autor se va abstraure de tot lo mundá y sols embadalit en contemplar lo diví y celest, va produhir eixa senzilla *antifona de l'assumpció de la verge*. Se diu tot ella tan be ab la lletra, s'hi veu tan be y tan hermosa y plena de llum l'asunció de la verge, s'hi respira una atmósfera tan perfumada y es tan hermosa sa sensillés, que no estranyem embadalís á tot lo jurat de Lleyda concedintli un dels premis. Comensa la composició fent lo violí 2 y viola la tercera major *sol si* y sobre eix nuvol s'hi gronxa fent sentir un petit disseny lo violoncello. Comensan las veus ab la lletra *Quæ est ista*, etc., sempre aguantantse sobre las terceras *sol si*, ab un cant de violoncello y ara fent un disseny lo 1.er violí lo 2.^{on}, la viola, com querubs que volatejan al entorn de la verge fent sempre fresca y flayrosa la composició, torna eixa á comensar per segona volta ab un cant doble del 1.er violí d'hermós efecte y llavors sostenint dit instrument la nuvolosa, si aixís se 'ns permet dirho, va desapareixent la visió ab *pizzicatos* del violí 2.^{on}, viola y violoncello, acabantse ab un sostingut pianísim de tots, com si l'ayre tornés á quedar flayrós y tranquil. ¿No vos sembla veure lo cuadro de Murillo tan ple de llum, vida y color desapareixent baix un nuvol de incens?

Lo *O Salutaris* n.º 3 á quatre veus, es d'un caracter sever, molt ben armonisat y escrit estant sempre plena l'armonia y no faltantli ni sobrantli may cap nota. Lo mèrit d'eixa composició sols se compren savent lo difícil qu'és escriure á quatre veus solas, sense que quedi may pobre l'armonia.

Lo número 9 es un *Magnificat* de sorprenent efecte. Está escrit pera veus, quarteto de corda y armonium. La primera frase és grandiosa y se va desarrollant ab creixent interès, fentse sentir ultimament un disseny en los baixos d'un hermosíssim efecte. La frase *dispertit superbos* al unísono ab lo violí y violoncello es d'un gran interès y molt inspirada, com també lo *largeto*, preparació pel *gloria*, frase molt espresiva que passa del violí al violoncello. El *gloria* es molt acabat, (nos fa veure l'autor de l'*antifona*), y la composició acaba ab l'interès que no la deixa may.

Un *Ecce Enim* es la composició senyalada ab lo número 5 tota ella desarrollada ab pausada majestat, de hermós conjunt y efecte, apésar de no entrarhi altres elements que las veus, piano y armonium. Son de inspirada font la frase capdal *Ecce Enim*, lo tros fer-

vorosissim que se trova á quatre veus solas ab la mateixa lletra, y l'hermós *maestoso in certa et occulta* en que hi ha una ben entesa y de efecte combinació de cants entre lo piano y l'armonium.

L' *Himno* á veus, piano y armonium es d'interés creixent fins á esser grandíós en son final. La frase capdal *Summi Parentis Filio* es d'un verdader caràcter d'himno y de grandiositat quan se desrolla al final acompayada ab los *tresillos* del piano. També es d'efecte la frase *Jesu doloris*.

En quant á la *Salve*, núm. 10, creyem que l'autor debia ferla experimentant sensacions diferents, ó be en diferents voltas, porque no la trovem prou unida y com en lo Sr. Martínez l'unitat es una cosa que s'hi trova casi be sempre ho estranyem: no obstant es una composició de valor, plena de foch religiós y de motius acertsats, lo cómens divinisimament trevallat y molt ben portat, fins la lletra ab unas repeticions de *Salve* molt ben posadas, lo tros et *Jesum benedictum* que es lo millor de la *salve* y lo final *O Clemens* son d'un tallat majestuós y hermosissim. No obstant hi ha un tros com l'*Eja ergo* que mes nós estimariam no veureli.

Veyem ab gran dolor que no podem estendrens mes ab las restants composicions: pero si sols esmentarém que tant lo pausat y ben arrodonit *motete de Job*, número 4, com lo serio y hermos *salutaris* pera barítono número 2, com la ben armonisada y pensada *antifonia de laudes* número 8, y com la senzilla y melodiosa *Ave Maria* número 1, no desmereixen res de las altres composicions.

En totas las composicions de dit tomo que com s'ha vist totas son ben notables s'hi nota sempre, originalitat, un sello personal marcat, y una instrumentació pleníssima, es á dir, que no hi passa l'ayre y permetaunos la expressió que no hi ha cap vuyt y que se veu que es un do natural de l'autor lo instrumentar fàcilment y produint ab poch elements, efectes que molts ni ab una orquesta produirían.

Las composicions del llibre números 1, 5, 6, 7, 8 y 10, han sigut premiadas en varios certamens lo que prova mes son relevant mérit. Lo Sr. Martínez no es sols un compositor distingit en Música Religiosa, sinó que també ha obtingut premis en gèneros ben oposats, com fou lo concedit á sa hermosa y franca cantata «Catalunya» plena de catalá entussiasme y molt ben adaptada á la valenta y hermosa lletra del Sr. Roca y Roca.

Molt fruit ha donat lo Sr. Martínez, puig molt joye es, pero molt més n'esperém encara de sa inspirada vena artística; y ja que dit autor es entussiasa per sa terra, com ho proba la cantata que va dedicar á sa *aymada patria*; ja que té las ideas, catalanas, de progrés y treball, y ja que una de las millors flors de sa corona artística du per títol *Catalunya*, sols li farém esment del lema y guia d'eixa terra per tots tan *aymada*: sempre *avant*, sempre...

S. ARMET RICART.

NOVAS

Es copia la lámina d' aquest número de la magnífica escultura *Lo soldat de Maratón*, ab que nostre jove artista don Medart Sanmartí ha sigut pensionat a Roma. Ja diguerem en lo número anterior que ha estat acullida la aparició d' aquesta obra ab ver entussiasme per los periódichs de Madrid.

S' ha inaugurat la societat *Lo Rat Penat* de Valencia llegintse discursos dels Srs. Llombart y Pizcueta y poesías dels Srs. Bodria, Franzo, Balader, Fambuena, Ballester y Cester.

Esta societat ha nombrat una comissió pera preparar uns Jochs Florals que han de tenir lloch l' any próxim.

Ben pocas voltas nos es tan grat com avuy donar noticia de manifestacions artísticas, ja que 'ns anima al ferho l' esperansa d' un pervenir que comensa y no tenim que judicar com altrás voltas la obra del artista en l' ombra penosa del desengany per cualitats perdudas ó per defectes sens esmena.

L' Enrich Serra ha fet sa primera remesa d' estudis de pintura y al llapis despres de cinch mesos de estancia a Roma. Es una valenta escomesa al natural feta en la gran escola de la veritat. Lo conjunt admira, y escampats aquí y allá en los set ó vuit papers y dos cuadros rebuts per los protectors del artista s' contemplan fragments qu' encantan. Ja es la expressió ardida de una cara mitx coberta per robas, com la del árabe que dispara una espingarda; ja es una ma perfectament dibuixada, un peu fermament posat ó un nú nerviosament robust baix los que se veu la lleugera frisansa dels vius muscles, ó ja un ropatje amplemment pleguejat mostrant sempre ab la mes sensilla execució la variada naturalesa del teixit. En lo cuadro de mes importancia y de mes tamany hi ha unas armas que talment espurnejan de llum; en las empunyaduras s' hi veu del tot just fins al puliment de l' aspre ma y las desfilagarsas en las lligaduras que la subjectan. Ni l' tamany ni ls contrastes espantan al novell pintor: el cuadro principal, per exemple, es un árabe atletich recolat sobre un tapis oriental policromat ab totas las notas mes vigorosas de la escala cromática.

Caldrians ara fer lo capítol de cárrechs. Verdaderament hi ha molts faltas, mes ben dit, hi faltan molts cosas en l' obra del se-

nyor Serra, mes en l'artista no hi falta cap qualitat; l'únic defecte es digne d'enveja, no te mes que vint anys. No serem nosaltres qui avuy tracti ni tan sols d'indicar las faltas de que habem parlat. Cuan la jove áliga arrenca per primera vegada son vol desde l'alt penyal de la serra per sobre los abismes deu ser molt desigual en son batre d'ales, mes al lluny se la coneix per son potent cop d'ala y per la forsa ab que romp l'aire sa valenta pitrada que dominarà ben prompte ab magestat l'element de que deu ser la soberana.

En lo teatro del Bon Retiro s'ha estrenat una obra dramática de D. Frederich Soler titulada *Nos ab nos ó La campana de San Llop*. Com totas las obras d'aquest autor ha sigut acceptada ab aplauso. Lo Sr. Soler fou cridat á la escena distintas vegadas.

Forman lo jurat pera l'certámen de Sans los Srs. Ubach (president) Sallares, Coca, Laporta y Valls (secretari.)

Segueix proporcionant moltras entradas al teatro del Tivoli *Lo Relotge de Montseny* hont á mes de las bellasas de l'obra deguda als Srs. Campmany y Molas se complau lo públich admirant las decoracions del Sr. Soler y Rovirosa.

En los funerals pel descans de l'ánima de S. M. la Reina celebrats derrerament en la esglesia de Sta. Ana s'estrená una Missa de *Requiem* escrita en breu temps expressament per aquell acte per lo reputat mestre y compositor D. Anselm Barba. Després de un armónios preludi pels instruments de corda, los baixos y luego 'ls tenors y tiples entonan un sever *Requiem* acompanyat per uns originals murmuris en la corda baixa. Lo *Kiries*, á mes de unas preciosas combinacions entre las veus y los instruments, se recomana per son caràcter íntimament llastimer. Lo *Dies iræ*, iniciat per un vigorós *tutti*, tal volta després no es prou tumultuari y agitat, pero es de una instrumentació molt treballada y acertadíssima. Lo baix entona sol lo *Quantus tremor*, després lo baix y tenor lo *Tuba mirum*; segueixen després los chors acompanyats per un rapidíssim *tremolo* y nou compassos de violoncellos *pizzicati* conduheixen de una manera molt nova é inesperada als chors á repetir ab tó reposat lo *Quantus tremor*. Es sumament delicat lo téxit ab que la corda, lo fagot y luego lo corn rodejan lo *Recordare* y lo *Querens me* que ab inspirats accents entonan lo tenor y la tiple respectivament. Lo mateix tiple canta en una meiodia inspiradíssima *Preces meæ non sunt dignæ* acompanyada pels tromolosos acorts dels violins y violas que forman un' aura suau, una maror ensisadora: després venen unas réplicas ó imitacions en lo violoncello, acabant per un hermós arpeig ascendent que segueix tota la corda fins á perdrers en los apagats ecos dels violins: aquesta es una de las páginas mes notables de la obra. En lo *Oro suplex et acclinis* hi ha un notable contrapunt entre lo tenor y lo clarinet baix. Lo *Lacrymosa* nos seduhí pels adequats gemechs dels violoncellos y los arpegis *pizzicati* dels violins. Lo *Sanctus* y l'*Agnus* están molt en caràcter y pér fi en lo *Benedictus* que cantan barítono y tiple, nos sorprengué per la originalitat de la instrumentació (encomenada únicament á la corda y al clarinet baix) que acompanya lo inspirat cant. Tals son las impressions que de una primera é imperfecta audició de la darrera composició del Mestre de capella de Sta. Ana nos hem enduyt. La prempsa tota ha reconegut son mérit que es principalment inspira-

ció may decayguda, treball notable de composició, instrumentació nutrida y espléndida y sobre tot caràcter profundament religiós. Creyém que mes no pot demanarse.

ERRADAS.—En l' article *La Renaixensa de Portugal* del penúltim número passaren las següents notables pel seu sentit: pág. 2 ratlla 12, allà ahont diu: «deuhen cercarse mes que en la corrent dels rius, que no pas en la corrent de la sanch» ha de dir: «deuhen cercarse mes que en la corrent dels rius, en la corrent de la sanch»; en la pág. 3 ratlla 28 ahont diu: «Ben illegitim era per naixensa D. Joan» ha de dir «Ben il·legitim era per naixensa D. Joan»; en la pág. 13 ratlla 3 ahont diu «en bona fé viuria á Madrid» ha de dir «en bona fé vindria á Madrid» y en la ratlla 22 hont diu «palls de gent» ha de dir «ralls de gent»; en la pág. 24 ratlla 22 hont diu «demanar la suspensió» ha de dir «demanant la suspensió», y finalment en la nota 2 de la pág. 25 hont diu «mels retraguí» ha de dir «me retraguí».

Ab lo plausible motiu de las nupcias del escriptor siciliá D. Salvador Salomone Marino y Na Marieta Abate, se han publicat á Italia varios opúsculs endressats á dits nuvis. D' entre ells habem rebut: *La lanterna, novella popolare siciliana pubblicata ed illustrata a cura di Francesco Sabatini* (Ymola); *Usi nuziali del popolo siciliano*, per Giuseppe Pitré, ofert per ell y per Luigi Pedone Lauriel (Palermo); y *Cinque novelline siciliane ora per la prima volta pubblicate da G. Pitré, (Palermo)*; ofertas per sa mare y per la sua esposa á la nova casada. Tots tres, pero especialment lo segon, son molt interessants pera l' estudi de la literatura popular siciliana, á la vegada que bonichs regalos de boda. Costum es aquesta que voldriam veure observada á Catalunya per nostres escriptors en ocasions semblants.

Lo poeta vilanoví, D. Francisco de Sales Vidal, deixá inédita una comedia en tres actes titulada *Juvent del dia*, qual impresió s' está termenant.

Una lúgubre coincidencia s' observá en la mort d' aquest malaguanyat escriptor. Era arcalde de la vila, y feya dias que treballava sens descans pera fer lo dia 3o uns magnífichs funerals en sufragi de la reina D.ª Mercé: la música y ls adornos per ell preparats ab tant atany, serviren lo mateix dia 3o pera sas propias exequias.

Dos vetlladas literarias hont hi han tingut una part principal las lletres catalanas s' han efectuat en dos societats, l' una de Vilanova y Geltrú y l' altre del Vendrell. Es motiu de satisfacció veure estendes l' amor á las lletres catalanas.

La Imprenta ha comensat á publicar uns articles sobre la literatura catalana. Nos ocuparem d' ells á sa termenació.

També *La Academia* te preparat un article extens sobre 'l mateix assumpto, degut á un dels escriptors que mes reverenciém dintre del catalanisme.

Ha sortit ja lo primer volum de la *Biblioteca Balear*, publicació destinada á propagar las obras dels literatos mes distingits d' aquestas illas. Es aquesta obra una novela de costums mallorquinas escrita en castellá, deguda á D. Antoni Frates. A aquest seguirá lo

primer volum de 'ls dos que han de tenir las obras de D. Geroni Forteza.

Lo Centro graciense del Panadés, fundat ab lo fi de honrar lo treball y la virtut, per medi de premis, ha publicat en catalá lo Cartell d'enguany. Nostra mes entussiasta enhorabona á tan benemérita societat.

A disgust d'aquells que voldrian fos nostra literatura nacional coneguda tant sols á Catalunya, veyem cada dia augmentar lo número dels periódichs del estranjer que 's complauhen en ressenyarla donantli la importancia á que es mereixedora.

A la llista d'articles referents á las lletres catalanas de qu'hem dat noticia á nostres lectors, tenim d'afegirhi avuy uns que ab lo títol de *A Poesia Catalá*, *Renascimento litterario* ha comensat á publicar l'acreditat periódich *Journal do Commercio*, de Lisboa.

Lo venir firmats per l'ilustre poeta portugués Teixeira Bastos es una recomanació á nostres ulls. Al finalisar aquest treball nos ocuparém d'ells extensament.

Degut al comte Villeneuve-Esclepon hem rebut un follet continent un erudit judici crítich de lo *Pain du péché*, drama provensal de Teodor Aubanel.

Los concerts clássichs donats durant l'hivern en casa del jove artista D. Salvador Armet, han donat son fruyt puig una societat de Cuartetos per dit senyor organizada y dirigida, *Cuartetos Santa Cecilia*, celebrá un concert en lo saló dels Srs. Bernarreggi y C.^a

Lo programa 'l formavan obras de Y. David, Haynd, Gounod, Raff, Chopin, García Robles, C. Martinez, B. C. Puig y J. Casamitjana.

Las pessas foren interpretadas magistralment per los Srs. Masi, Villavechia, Perez y Pinyol violins, Sagnier (E.) viola, Armet y Sagnier (L.) violoncellos, Vidal, Armet y Piñol, piano; y arrebataren á l'auditori fins á ferlos repetir Lo grandió Jesus de Nazareth de Gounod y lo hermós Divan y Serrallo de En Casamitjana.

La Fantasia d'En García Robles es d'un tallat majestuós.

Lo Sr. Perez, tocá l'Anyoransa, fen sortir notas hermosísimas de son violí, lo Sr. Armet en la sonata de Raff y en lo solo del Jesus de Nazareth, demostrá lo molt que fa sentir ab son violoncello.

SUMARI

JOSEPH PUIGGARÍ.	Las costums de Barcelona.	105
JOAQUIM DE NEGRE Y CASES.	Donació ó heretament en capítols matrimonials.	110
EMILI VILANOVA.	Als toros!.	121
O. Y.	Las Arts en la Exposició de Paris.	132
F. UBACH Y VINYETA.	Madrigal.	144
P. BERTRAN Y BROS.	Madrigal.	144
A. MOLINS Y SIRERA.	Redempció.	145
S. ARMET RICART.	Revista musical.	146
	NOVAS.	149
	LLIBRE DE COSES ASSENYALADES (folletí).	

rando hora tarda del dit dia venint de les parts del regne de Aragó. Jat se sia supplicada per part de la ciutat la dita Senyora e lo dit Senyor primogenit aquell dia no vingués al monestir de Valldonzella hon son proposit era segons significauen aquella nit dormir. Per çó que per los honorables consellers de aquesta ciutat en nom de la dita ciutat li fos feta aquella honor e festa ques pertany en semblans intrades pero la dita Senyora Reyna hauent perscusats los dits honorables consellers atribuint la culpa á sa senyoria per la tarda del auís que sa senyoria deuia fer á la present ciutat nos volch aturar com ya la hora que per part de la present ciutat fou supplicada era empesa tant ensá que á ella no era poderse retenir de no intrar com fos ja de sa Prohensana e hora tarda e de fet lo dit dia hora tarda ella e lo dit il-lustre primogenit arribaren al dit monestir sens que los dits honorables consellers no li exiren. E lo dia de dissapte après immediatament seguent los dits honorables consellers acompanyats de promens de cascun stament á cauall anaren al dit monestir per fer reuerencia á la dita Senyora Reyna e lo Senyor primogenit e intrant al dit monestir trobaren la dita Senyora Reyna e lo Senyor primogénit en la cambra de la abbadesa del dit monestir e intrant per la dita cambra la dita Senyora Reyna lleuantse de peus rebé ab alegra cara los dits honorables consellers semblantment feu lo dit primogenit e los dits honorables consellers aianollats en terra la dita Senyora Reyna se assech e los dits honorables consellers li basaren la má e per semblant la basaren al dit il-lustre primogénit e axi aionollats supplicaren sa senyoria fos merce sua e del dit illustre Primogenit fill seu que no permettes a official algu de la loctinencia exercir jurisdicció fins la capitulació per lo senyor Rey e la terra fos fermada per lo dit Primogenit e axí fou fet.

E en lo dit monestir stech la dita senyora Reyna e lo dit illustre Primogenit fins lo dissapte que comptauen xxj del dit mes e fou la causa per quant los dits honorables consellers e encara los diputats de Cathalunya ab llur

consell volgueren veure la dita senyora Reyna quin poder tenia com ella se affermás esser tudriu del dit illustre primogenit fill seu. E axí en lo entreual del dit temps fou vist e regonegut axí per los dits honorables consellers e consell de xxij e encara per los dits honorables diputats e consell llur que la dita senyora Reyna era tudriu ab poder bastant e pleníssima voluntat de regir e administrar persona e bens del dit illustre primogenit axí en exercici de la jurisdicció com de altres.

E vistes totes les dites coses e aquelles clarificades fou desliberat que los dits honorables consellers e los dits honorables diputats eran contens que en nom de Deu intrassen e en nom de tudriu jurás totes coses necessaries e axí fou fet. E los dits honorables consellers assignaren per la entrada fahedora lo dia de disapte que comptauem xxi del dit mes.

E seguides les dites coses los dits honorables consellers volents e entenents preparar totes coses necessaries per la felicíssima intrada demunt dita lo dia de dimecres que comptauem á xvij del dit mes tremeteren los vergues per los caps dels officis de la present ciutat e venguts en la Casa de la Ciutat pregaren e exortaren aquells ques aparellassen fer festa la jornada que la dita Senyora Reyna intraria.

E no res menys lo dia de dijous apres següent que comptauem a xviii del dit mes los dits honorables consellers feren fer crida per la dita ciutat ab trompas e tabals pregant a tothom generalment que lo dit disapte dia assignat en la entrada demunt dita fessen festa per tota la ciutat manant á tots los officials de la present ciutat que ab llurs pannons fossen lo prop dit dia a la plassa de Sant Nicholau e axí mateix manaren ab dita crida que los habitants en los carres on lo dit primogenit hauia de passar fossen scombrats e empaliats e axis se seguí.

E apres lo diuendres subsegüent hora tarda del dit dia los dits honorables consellers tramateren a la dita Senyora Reyna e primogenit lo discret en Joan Matheu notari e

síndich de la present ciutat per supplicar aquells de part de la ciutat de tres coses la primera que fos merce llur lo dit dia de disapte apres següent volguessen intrar venint fora mur fins al portal de la Dressana com semblans intrades eren acostumades fer per dit portal venint dret al pla de fra menos. La segona que fos merce llur hora del dit dia per la dita entrada fahedora la tercera que fos merce del dit senyor primogenit volgues intrar sens manar oficials alguns de la lochtinencia fins tant sa senyoria hagues formada e jurada la capitulació de la terra e altres coses segons es acostumat. E la dita senyora segons relació del dit síndich fou contenta deuallar á la dita supplicació e de fet se seguí axí en effecte.

E los dits honorables consellers per donar orde á les dites coses ordenaren e elegiren persones qui haurien carrech de portar los brondons del pali sus lo qual lo dit illustre primogenit feu la cerca per la dita ciutat segons deual·l appar.

E feta la dita ordinació los dits honorables consellers per llurs vergués trameteren conuidar alguns promens de cascun stament que lo disapte fossen a Casa la Ciutat per acompanyar los dits honorables consellers al cadafalch per causa de la dita intrada al pla de fra menos e fou fet lo dit cadafalch en la forma acostumada. E preparades les dites coses lo dissapte que comptauem a xxj del dit mes jornada assignada per la dita entrada fentse festa per tota la dita ciutat vers una hora passada mig jorn del mateix dia la dita Senyora Reyna e lo dit senyor primogenit acompanyats de molta notable gent entre los quals hi eren los reverents pares en Jesuchrist Archebisbe de Tarragona Archabisbe de Montreal Bisbe de Vich Bisbe Doscha compte de Prades compte de Pallas compte de Modicha vescompte Dilla, vescompte de Roda barons e cauallers gentils homens e ciutadants venint del dit monestir de Valldonzella fora mur de la ciutat intra per lo portal de la Dressana e intrant per lo dit portal vench dreta via al dit cadafalch hon sa senyoria ensemps ab lo dit primoge-

nit fou rebuda per los honorables consellers ab alguns promens hont ja stauen esperant. E axi la dita Senyora Reyna y lo dit senyor primogenit ensemps ab los dits honorables cauallers muntaren al dit cadafalch e la dita Senyora Reyna se assech en la cadira de part dreta e lo dit primogenit a l'altra a la part squerra qui alli foren aparellades

E los dits honorables consellers s'assegueren á la part squerra del dit sitial sobre vn banch quilz fou ja aparellat quant stauen sperant la dita senyora. Apres assegut ab lo dit orde lo dit senyor primogenit en presentia de totem feu dos cauallers.

E stant la dita Senyora Reyna e son primogenit en lo dit cadafalch los officis que alli foren venguts ab llurs pannon e alguns ab entremesos feren reuerencia als dits Senyora Reyna e primogenit passant hu apres altre deuant lo dit cadafalch exint de la dita plassa metentse la via del carrer Ample sots lorde acostumat.

E seguits tots los dits actes per orde segons desus es dit la dita Senyora Reyna caualca e lo dit primogenit caualcant en una acanea sus lo dit pali primer de la dita Senyora Reyna sol e deuant lo dit primogenit anaua don Joan de Prades fill del compte de Prades e camarlench del dit senyor primogenit portantli vna spasa deuant ab pom manti e croera daurat llansada sus lo coll ab lo pom alt ana per lo carrer Ample per los Cambis vells per Santa Maria de la Mar per lo Born per lo carrer de Muncada per la capella de Mercus anant tot dret per la Boria per la plasa de les cols a la plasa de Sant Jaume girant vers la Deputatió tirant fins lo palau episcopal e alli li exi la professo de la Seu e descavalca e a peu ana fins al portal de la Seu e fora lo dit portal li fou aparellada vna cadira cuberta de drap de or e alli lo dit primogenit agenollat sobre vn coxi adora la Vera-Creu la qual li tenia deuant lo Reverent Archabisbe de Tarragona vestit ab mitra al cap e apres sen entra ab lo dit palit en la dita Seu e puia al altar maior e deualla a la capella de Santa Eulalia e en cascun lloch feu oració e la Senyora Reyna tota hora ana

detras lo dit primogenit. E exit de la dita capella exi de la Seu per lo portal on era intrat sens pali e a peu ana fins al palau real intrant per la porta de la plassa e los honorables consellers nol jaquiren fins fou alt en una sala del palau e alli los dits consellers prenent llicencia del dit senyor primogénit sen tornaren e lo dit primogenit dix tals paraules Jo vos regracio e vos he agrado lo bon acullimento quem haueis fetxo. E axi han fi tots los actes de la dita jornada. E après lo dilluns lo dit primogenit jurá com á primogenit en la forma acostumada.

CAP. 105.— COM ENTRÁ EN BARCELONA LO REVERENT FRARE T... ÇACOSTA NATURAL DE CATHALUNYA MESTRE DE RODES.

DIUENDRES a iiij del mes de Noembre del any MCCCCLXj vers les iij hores passat mig iorn del dit dia lo Reverent frare... Çacosta olim castellar de Amposta ara empero mestre de Rodes per noua electió del stant en lo principat de Cathalunya en Rodes lany present feta vench e intra en la present ciutat de la venguda del qual los honorables mossen Miguel Despla mossen Galceran Pelleres mossen Benet Oliuer mercader, mossen Pere Aguilar droguer e mossen Pere Figueres sabater lo any present consellers de la present ciutat foren certificats per home propri del dit mestre a ells trames e perço los dits honorables consellers per seruar lo bon ordre e costum de la dita ciutat de continent per llurs vergues feren conuidar generalment tots los ciutadans honrats de la dita ciutat e los consols de la mar ab aquells mercaders que los dits consols deslberarien e axi mateix feren conuidar mols artistes e menestrals de la dita ciutat axi de consell com fora consell que fossen lo dit dia de diuendres apres dinar á la plassa de Sant Jaume hon los dits honorables

consellers se tenien aiuntar per la exida al dit mestre fahedora segons deius sera specificat.

E primerament exiren al dit Reverent mestre los honorables diputats de Cathalunya ab llurs porters deuant acompanyats de molta notable gent e anaren tro sus a la carniceria dels Sants hon lo dit mestre se era aturat com per los dits honorables consellers li fos stat trames a dir no sen panges fins fos certificat que los dits honorables consellers partirien de la present ciutat per ço que degudament per ells fos rebut e foren rebuts los dits honorables diputats per lo dit mestre e acompanyantse ab aquell a cauall sens altra serimonia.

Aprés li exí lo illustre don Ferrando primogenit nostro acompanyat de molta notable gent fins al portal de Sant Anthoni e allí se aturá.

Aprés li exiren los dits honorables consellers ensemps ab lo honorable mossen Galceran Burges de Vila de Cans e de sant Climent regent la vagaría de Barcelona e mossen Galceran de Ortigues Balle de la dita ciutat acompanyats de molt notable ciutadá mercader artiste e menestral fora de dita ciutat fins casi á mig camí de la Creu Cuberta e de la carniceria dels sants. E lo dit mestre quant los dits honorables consellers foren prop se rettench e aturat tots á cauall se acompanyaren ab ell ço es primer mossen Burges regent la vagaría de Barcelona après lo dit mossen Miquel Dezpla conseller en cap. E axí tots los altres hu après altre sens altra cerimonia. E com lo dit mestre se fou acompanyat ab los prop dits e altres lo dit honorable mossen Miquel Dezplá conseller en cap romas á la dreta part del dit Reverent mestre. E lo dit regent la vagaría e los quatre altres consellers se meteren deuant lo dit mestre. E axí ab molta altra gent vingueren vers la present ciutat. E com foren entre lo coll de la creu e lo portal de la present ciutat lo illustre don Farrando primogenit demunt dit qui se era aturat al dit portal segons dit es fou allí fora la dita ciutat acompanyat dels Reuerents Archabisbes de Tarragona e Montreal bisbe de Vich bisbe Doscha compte

de Prades compte de Pallas compte de Modica vescompte Dilla vescompte de Roda barons cauallers e gentils homens e de molta altra gent de gran copia ab trompetas tamborins e ministres. E quant lo dit mestre fou pres del dit illustre Primogenit casi á tret de vna asta llarga de llansa lo dit illustre primogenit e mestre cascús retench. E lo dit mestre lleuat lo caparo que aportaue al cap romanent ab lo bonet cubert al cap se emprés vers lo dit Primogenit e lo dit illustre Primogenit qui es de hedat de viiiij anys ab manera gest e continencia molt graciosa com si fos de hedat complica se emprés vers lo dit mestre lleuat lo bonet del cap e quant se foren prop lo dit mestre allargá la sua ma per pendre la del dit Primogenit per voler basar aquella conuidant si duas ó tres voltas e lo dit illustre Primogenit usant de discreció no loy volch conportar e axí cascú ab cortesíes se tornaren la barreta e caparo als caps e tots giraren vers la ciutat e lo dit Primogenit romás al mig del dit mestre de Rodes e del dit consaller en cap ço es lo dit mestre á la part squerra e lo dit conseller en cap á la dreta e axí intrant per lo dit portal de Sant Anthoni venint via dret al portal de la Bocaría e per lo Call e per la plassa de Sant Jaume los dits primogenit mestre de Rodes e conseller en cap romanens los altres consellers á cauall descaualcaren á las graus del palau Real e muntaren alt al dit palau en una cambra de parament qui es al segon sostre del dit palau en la qual la senyora Reyna mare del dit illustre Primogenit staue asseguda sobre lo strado de un llit qui allí era. E quant lo dit mestre entrá per la dita cambra la dita senyora Reyna se lleuá de peus e empesse tres ó quatre passos venint al encontre del dit mestre. E quant lo dit mestre fou pres della llauat lo caparo del cap ficá lo jonoll en terra e volch bassar la ma á la dita senyora Reyna la qual no volch comportar ans feu lleuar encontinent aquell e axí stant de peus e de manera de benestar e apoch star lo dit mestre pres licencia de la dita senyora Reyna e lo dit Primogenit romás e axí deuallá e com fou deuall ca-

ualcá e ab ell ensemps caualcaren los dits arcabisbes bisbes comptes e molta altra gent e los dits honorables consellers e axí lo dit mestre sen aná vers las casas de Sant Joan hon li fou aparellada posada e com fou pres de la sglesia de Sant Joan li hisqué professó á rebrell e allí descaualcá e sen intrá á la sglesia de Sant Joan e los uenerables consellers e ueguer sen tornaren á la plassa de Sant Jaume e de allí totom sen aná á casa sua.

CAP. 106.—DEL MODO QUE FEYEN EN LO TEMPS ANTICH LA PROFESÓ DEL DIJOURS DE CORPUS

QUISCUNS anys lo dimecres precedent al dijous en lo qual se celebra la festa del *Corpore Christi* après mig jorn los honorables consellers se ajustan en la Lotja la qual es deuant la iglesia de Sant Jaume la Lotja es molt noblament enramada de fullas e de flos e aquí mateix conuenen molts honorables ciutadans e los honrats consols de la mar e molts honrats mercades. E com se asdeué que á la dita jornada se troben dins Barcelona embaxados ó misatges de algunes comunes ó universitats axí fora la senyoria del senyor Rey com dins aquella son conuidats per part dels dits honorables consellers de venir á la dita congregació e per anar ab ells á la Seu al offisci de les vespres e al sendemá al offisci de la missa e á la professó. E ajustats tots en la dita Lotja los dits honorables consellers missatges ciutadans consols e mercades á graduats e constituhits en degut orde per los honrats hobres de la dita ciutat precehints diversos jutglas sonants ab diuerses trompetes van á la dita Seu e aquí ouen lo diuinal offisci de les vespres e acabat lo dit offisci sen tornen en lo dit orde á la dita Lotja e après cascan pren e te sa via.

E après lo sendemá çó es dijous per lo matí ques fa es